

PROJE OKULU ÖĞRETMENLERİNİN YETERLİLİK ALGILARI: KARŞIYAKA 15 TEŞAL ÖRNEĞİ¹

Uzman Öğretmen Demet Karacaoğlu

Karşıyaka 15 TEŞAL, Türkiye,

dmt.dnmz2014@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-6173-1072>

Doç. Dr. Ömer Cem Karacaoğlu

Teknopark İzmir, Türkiye; CWU, Famagusta, TRNC

cemkaracaoğlu@gmail.com

<https://orcid.org/000-0003-2474-5106>

Özet

Araştırmmanın amacı, bir proje okulunda görev yapan öğretmenlerin yeterlilik algılarını belirlemektir. Araştırma verileri, "Öğretmen Yeterlilik Algısı Anketi" kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme aracı, 4 bölüm ve 137 madde içermektedir ve her madde için beş dereceli bir ölçek kullanılmıştır. Anketteki verilerin analizi sonucunda, öğretmenlerin genel olarak kendilerini yeterli olarak gördükleri, özellikle öğrencilere değer verme ve öğrencilere rehberlik yapma konularında en yüksek yeterlilik algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Aileleri tanıma ve çevre olanaklarından yararlanma konularında ise daha düşük bir yeterlilik algısı olduğu görülmüştür. Öğretmenler, alan bilgisi, kendini geliştirme, ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterliliklerde de kendilerini yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Bulgular, proje okulu öğretmenlerinin yeterlilik algılarının genellikle yüksek olduğunu ve öğretmenlerin öğrenci başarısına olumlu katkılarda bulunabileceğini göstermektedir. Ayrıca, öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirme konusundaki istekliliği vurgulanmıştır. Bu bulgular, öğretmenlerin eğitim kalitesine katkı sağlama potansiyeline işaret etmektedir.

Anahtar kelimeler: Proje okulu, öğretmenlik, öğretmen yeterlilikleri, yeterlilik algısı

PROJECT SCHOOL TEACHERS' COMPETENCY PERCEPTIONS: KARŞIYAKA 15 TESAL EXAMPLE

Abstract

The aim of the study is to determine the perceptions of efficacy of teachers working in a project school. The research data were collected using the "Teacher Competence Perception Questionnaire". The measurement tool used in the research includes 4 sections and 137 items and five-point Likert scale was used for each item. As a result of the analysis of the data in the questionnaire, it was determined that teachers generally perceived themselves as competent, and that they had the highest perception of competence especially in the areas of valuing students and guiding students. There was a lower perception of efficacy in the areas of knowing the families and utilizing environmental opportunities. Teachers also evaluated themselves as competent in competencies related to field knowledge, self-development, and national and international values. The findings show that project school teachers' perceptions of efficacy are generally high and that teachers can make positive contributions to student achievement. In addition, teachers' willingness to continuously improve themselves was emphasized. These findings point to the potential of teachers to contribute to the quality of education.

Key Words: Project school, teaching, teacher competencies, perception of competency.

GİRİŞ

Öğretmenler, toplumun geleceğini şekillendiren önemli figürlerdir ve eğitim kalitesi doğrudan öğretmen nitelikleri ve yetkinlikleriyle ilişkilidir. Milli Eğitim Bakanlığı (2017) tarafından öğretmen yeterliliği, etkili bir meslek icrası için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 2022). Karacaoğlu'nun (2008a) araştırması, öğretmen yeterliliklerini "Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilikler", "Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilikler", "Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilikler", ve "Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilikler" olmak üzere dört alanda sınıflandırmıştır. Bu yeterlilikler, öğrenci tanıma, öğretme süreci yönetme, değerlendirme, okul-toplum ilişkileri ve program yönetimi gibi kategorileri içermektedir (Le, 2021). Özellikle proje okullarındaki öğretmenlerin bu yeterliliklere daha fazla donanımlı ve olumlu bir algıya sahip olması beklenmektedir, çünkü bu okullar toplumun özel ihtiyaçlarına cevap verme misyonunu taşımaktadır.

¹ 14. Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Öğretmenlerin bu yeterlilikleri geliştirmesi, eğitim kalitesinin artırılmasına ve toplumun geleceğinin güçlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Çağdaş okullarda bilgi temelli eğitim yerine beceri temelli eğitim anlayışı, bilgiyi depolamak yerine beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi önemli hale gelmiştir (Karacaoğlu, 2022). Bu beceri ve yeteneklerin üst düzeyde geliştirilmesi amacıyla sınavla öğrenci alınan proje okullarındaki öğretmenlerin yeterlilikleri ve kendilerini nasıl algıladıkları ayrı bir önem taşımaktadır. Proje okulu, ülke içinde ve ülke dışında yerli veya yabancı kurum ve kuruluşlarla veya başka ülkelerle işbirliği anlaşmaları çerçevesinde kurulan ve ulusal veya uluslararası proje yürüten eğitim kurumlarıdır (Resmî Gazete, 2016). Proje okulları, üniversitelerle bilimsel ve sosyal işbirliği protokollerini izin almadan kurabilmekte, akademik destek alabilmekte ve eğitim için bilim kampları ile proje yarışmalarına katılımı teşvik ederek eğitime destek olacak projeler geliştirmeyi amaçlamaktadır (Günday, 2019). Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 22. maddesinde proje okulu olarak seçilen ve belirli eğitim reformu ve programları uygulanan okul ve kurumlara öğretmen atamaları ve yönetici görevlendirmelerin doğudan bakan tarafından yapılacağı hükme bağlanmıştır (Resmî Gazete, 2014).

Proje okullarında görev alacak öğretmenler için aranan şartlar şunlardır (Resmî Gazete, 2016): Bakanlık kadrosunda öğretmen olarak en az dört yıl deneyim, zorunlu hizmet yükümlülüğünün tamamlanmış veya muaf tutulmuş olma, son dört yıl içinde aylıktan kesme disiplin cezalarının veya görev değişikliği gibi sorunlarının olmaması, atanacakları ilde görev yapma şartlarıdır. Proje okullarına öğretmen atamaları ve öğrenci seçimleri, MEB Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği tarafından belirtilen esaslar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir (Aslan, 2018).

Proje okullarındaki öğrencilerin sınavla girilen liseler olması belli bir başarıda öğrencilerin bu okullarda öğrenim görmesi anlamında gelmektedir (Yavuz vd., 2016). Bu öğrencilerin oluşturduğu olumlu okul iklimi ve başarı atmosferi öğretmenlerin de belli niteliklere sahip olması ve yeterlilik algılarının yüksek olması beklentisini oluşturmaktadır. Öğretmen yeterlilik algısının, öğretmen ve öğrenci çıktıları için önemli olduğuna dair çok sayıda kanıt bulunmasına ve öğretmenlere yönelik eğitimlerde, kariyer öğretmenlerine ve okul faktörlerine yönelik bazı müdahale programlarının umut verici sonuçlar vermesine rağmen, hâlâ uzun vadeli bir yaklaşım eksikliği göze çarpılmaktadır (Lazarides ve Warner, 2020).

Proje okullarının yapı ve işleyiş modeli, dezavantajlı yönlerinden daha fazla avantaj içermekte ve bu okullarda işbirliği bilinci yüksek, öğretmenler sorumluluk almaktan memnun ve mesleki doyum yaşamaktadır. Bu olumlu faktörler, öğrenciler tarafından tercih edilme nedeni olarak belirtilmektedir (Kaya, 2019). Proje okullarında, öğretmenlerin okul müdürü tarafından seçilip atanması, yüksek yeterlilik ve yeterlilik algısı beklentisini beraberinde getirir. Öğrencilerin liselere geçiş sınavında başarı göstererek bu okullara gelmeleri, proje okullarında örtük bir başarı atmosferi ve program oluşturulmasını destekler. Karacaoğlu (2020) örtük programın açıkça belirtilmeyen hedefleri kazandırdığını, öğrencilerin bu program dâhilinde duygu, değer, alışkanlık ve becerileri; okulun düzeni, kuralları, psikolojik yapısı, öğretmen ve yöneticilerin öğrencilere verdiği örtülü mesajlar ile öğrenmekte olduğunu vurgulamıştır.

Araştırma, düşünme, problem çözme ve proje yapma gibi çağdaş becerilerin kazandırılması amaçlanan proje okullarında görevli öğretmenlerin kendi yeterliliklerini nasıl algıladıkları, bilinçli farkındalık ve kariyer bilinci açısından kendilerini nasıl değerlendirdikleri bu araştırmada problem olarak görülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Karşıyaka 15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi'nde görev yapan öğretmenlerin yeterlilik algılarını belirlemektir. Bu genel hedef doğrultusunda öğretmenlerin, meslek bilgisi, alan bilgisi, kendini geliştirme, ulusal ve uluslararası değerlere yönelik algılarına odaklanılmıştır. Öğretmenlerin meslek bilgisine yönelik yeterlilikleri, öğrenci tanıma, öğrenci gelişimini destekleme, öğrenme-öğretme süreci, öğrenmeyi izleme ve değerlendirme, okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkileri, programa ve içeriğe yönelik mesleki yeterlilikler olmak üzere beş ana kategoride değerlendirilmiştir. Araştırma, proje okulu öğretmenlerinin yeterlilik algılarının belirlenmesi temel amacı doğrultusunda aşağıdaki konularda öğretmenlerin kendilerini nasıl algıladıklarını belirlemeyi hedeflemiştir:

1. Meslek bilgilerine ilişkin yeterlilikler
 - a. Öğrenci tanıma ve öğrenci gelişimine ilişkin mesleki yeterlilikler

- b. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin mesleki yeterlilikler
 - c. Öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin mesleki yeterlilikler
 - d. Okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin mesleki yeterlilikler
 - e. Programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterlilikler
2. Alan bilgisine ilişkin yeterlilikler
 3. Kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilikler
 4. Ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilikler

YÖNTEM

Proje okullarındaki öğretmenlerin kendilerini nasıl algıladığının araştırıldığı bu araştırma, tarama modeline uygun bir araştırmadır ve nicel yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yöntemi, sosyal bilimler ve eğitim bilimlerinde önemli görülmekte ve sıkça kullanılmaktadır (Karacaoğlu, 2023). Nicel araştırma, sayısal verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması yoluyla gerçekleştirilen bir araştırma türüdür (Ahmad vd., 2019; Queirós vd., 2017; Stockemer vd., 2019; Watson, 2015). İstatistiksel yöntemler kullanıldığı ve sayısal verilerle ifade edilebilen ölçümler içerdiği için araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Böylelikle araştırmada, öğretmenlerin yeterlilik algıları sayısal verilere dönüştürülerek matematiksel analizler yapmaya odaklanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmada, çalışma evreni Karşıyaka 15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi'nde görev yapan toplam 48 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma, evrenin tamamı üzerinde yürütülmüştür. Her öğretmenin araştırmaya katılıp katılmama konusunda özgür iradesine sahip olduğu ve gönüllü olanların anketi cevaplama istenmiştir. 48 öğretmenden 35'i çevrimiçi olarak gönderilen 137 maddelik anketi cevaplayarak araştırmaya gönüllü olmuş ve evreni temsil etmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama aşamasında, Karacaoğlu (2008b) tarafından tasarlanan "Öğretmen Yeterlilik Algısı Anketi" kullanılmıştır. Bu anket, 4 bölümden ve toplamda 137 maddeden oluşmaktadır ve her madde için beş dereceli bir ölçek kullanılmıştır: "Hiç", "Az", "Kısmen", "Oldukça" ve "Çok". Katılımcıların kendi yeterlilik algılarını değerlendirmeleri için her bir yeterliğe ilişkin uygun dereceyi seçmeleri istenmiştir.

Anketi geliştiren tarafından yapılan çalışmada, anketin güvenilirliği "alfa iç tutarlık katsayısı" ile belirlenmiş olup faktör analizi sonuçlarına göre anket, "meslek bilgisine ilişkin yeterlilikler", "alan bilgisine ilişkin yeterlilikler", "kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilikler" ve "ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilikler" olmak üzere dört bileşenden oluşmaktadır. Anket formunun geçerlik çalışmaları için uzman görüşleri alınmış ve 352 öğretmen ve öğretmen adayı üzerinde ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonuçları üzerinde faktör analizi yapılarak anketin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin dört faktörü ölçtüğünü desteklemiştir ve RMSEA değeri 0,00 olarak bulunarak (Karacaoğlu, 2008b, s. 201) ölçeğin güvenilirliğini teyit etmiştir. Ayrıca, anket maddelerinin toplam puanlarla yüksek düzeyde korelasyon gösterdiği ve Cronbach-Alpha güvenirlik katsayısının 0,96 olduğu belirlenmiştir. Verilerin toplanması sürecinde gerekli izinler alınmış ve öğretmenlere gönderilen elektronik bir anket ile gönüllük esasına göre veriler toplanmıştır.

Verilerin analizi

Anket verileri, frekanslar, yüzdeler ve aritmetik ortalamalar kullanılarak değerlendirilmiştir. Her madde için frekanslar ve yüzdeler hesaplanmış, yorumlar bu verilere dayandırılmıştır. Ayrıca, her madde için belirtilen aritmetik ortalamalar kullanılarak analiz yapılmıştır. Alt faktörler için tek bir aritmetik ortalama hesaplanarak yorumlanmıştır. Tüm yeterlilikler için ölçme aracının tek bir aritmetik ortalaması hesaplanmış ve değerlendirilmiştir. Yorumlar, aşağıdaki belirtilen aralıklarda yapılmıştır.

Hiç (1)	: 1,00-1,80
Az (2)	: 1,81-2,60
Kısmen (3)	: 2,61-3,40
Oldukça (4)	: 3,41-4,20

BULGULAR

Öğretmen yeterlilikleri anketinin uygulandığı 35 öğretmenden elde edilen verilerin analizi sonucunda bulgular tablolarla gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Karşıyaka 15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi öğretmenlerinin yeterlilik algılarını belirlemek için uygulanan anket sonuçları, frekans ve yüzdelerle analiz edildi. Meslek bilgisi alt faktöründe öğretmenlerin yeterlilik algıları Tablo 1'de sunuldu.

Tablo 1. Öğretmenlerin Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilik Algıları

I. Meslek Bilgisine İlişkin Yeterlilikler Maddeler	Hiç		Az		Kısmen		Oldukça		Çok		\bar{x}
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
A. Öğrenciyi Tanıma ve Öğrencinin Gelişimini Sağlamaya İlişkin Mesleki Yeterlilikler											
1. Gelişim özelliklerini tanıma	0	0	0	0	8	22,8	21	60	6	17,1	3,94
2. İlgi ve ihtiyaçları dikkate alma	0	0	0	0	6	17,1	14	40	15	42,8	4,26
3. Öğrenciyi değer verme	0	0	0	0	0	0	7	20	28	80	4,80
4. Söylediklerini yapıp gösterme ve sözünde durma (model olma)	0	0	0	0	0	0	12	34,2	23	65,7	4,66
5. Yol gösterici, yapıcı ve yaratıcı olma (Öğrenciyi rehberlik etme)	0	0	0	0	1	2,8	12	34,2	22	62,8	4,60
6. Destekleyici olma	0	0	0	0	1	2,8	13	37,1	21	60	4,57
7. Öğrencilerin kişiliklerine ve gelişebilirliklerine saygı duyma	0	0	0	0	2	5,7	12	34,2	21	60	4,54
8. Öğrenciyi dinleme	0	0	0	0	3	8,5	12	34,2	20	57,1	4,49
9. Cesaretlendirme ve teşvik etme	0	0	0	0	3	8,5	11	31,4	21	60	4,51
10. Empatik davranma	0	0	1	2,8	1	2,8	16	45,7	17	48,5	4,40
11. Güler yüzlü olma	0	0	0	0	2	5,7	13	37,1	20	57,1	4,51
12. Öğrencilerin kendilerini geliştirebilmelerine yardımcı olma	0	0	0	0	1	2,8	17	48,5	17	48,5	4,46
13. Öğrenciyi güven verme	0	0	0	0	1	2,8	18	51,4	16	45,7	4,43
14. Öğrencilerin öğrenme stillerine önem verme	0	0	0	0	5	14,2	19	54,2	11	31,4	4,17
15. Öğrencilerde özdenetimi sağlama	0	0	2	5,7	4	11,4	22	62,8	7	20	3,97
16. Öğrencilerde içsel motivasyonu geliştirme	0	0	1	2,8	3	8,5	20	57,1	11	31,4	4,17
B. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Mesleki Yeterlilikler											
17. Dersi planlama	0	0	1	2,8	1	2,8	21	60	12	34,2	4,26
18. Öğrenme ortamlarını düzenleme	1	2,8	2	5,7	5	14,2	16	45,7	11	31,4	3,97
19. Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme	0	0	3	8,5	3	8,5	18	51,4	11	31,4	4,06
20. Zamanı etkili kullanma	0	0	0	0	3	8,5	19	54,2	13	37,1	4,29
21. Davranışı ve sınıfı yönetme	0	0	0	0	0	0	16	45,7	19	54,2	4,54
22. Sınıfta istenmeyen davranışlarla başa çıkma	1	2,8	0	0	1	2,8	16	45,7	17	48,5	4,37
23. Sınıfta duyguları yönetme	0	0	1	2,8	3	8,5	15	42,8	16	45,7	4,31
24. Sınıf iklimini her zaman olumlu tutma	0	0	1	2,8	2	5,7	14	40	18	51,4	4,40
25. Sınıf kurallarını öğrencilerle belirleme ve bu kuralların uygulanmasını izleme	0	0	0	0	2	5,7	22	62,8	11	31,4	4,26
26. Yansıtıcı düşünme	0	0	0	0	7	20	18	51,4	10	28,5	4,09
27. Yaratıcı düşünme	0	0	0	0	4	11,4	21	60	10	28,5	4,17
28. Eleştirel düşünme	0	0	0	0	5	14,2	18	51,4	12	34,2	4,20
29. Problem çözme	0	0	1	2,8	2	5,7	18	51,4	14	40	4,29
30. Hoşgörülü davranma	0	0	1	2,8	1	2,8	12	34,2	21	60	4,51
31. Öğrenme-öğretme strateji, yöntem, teknik, taktiklerini öğrenme-öğretme ortamında uygun, etkili ve doğru kullanma	0	0	2	5,7	3	8,5	19	54,2	11	31,4	4,11
32. Güdüleyici olma (öğrencinin üst düzey performans göstermesi için öğrenciyi harekete geçirme)	0	0	1	2,8	0	0	19	54,2	15	42,8	4,37

33. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma	0	0	0	0	7	20	21	60	7	20	4,00
34. Beden dilini iyi kullanma	0	0	1	2,8	1	2,8	13	37,1	20	57,1	4,49
35. Araştırma formasyonuna ve anlayışına sahip olma	0	0	0	0	4	11,4	18	51,4	13	37,1	4,26
36. İnceleyen ve sorgulayan olma	0	0	0	0	4	11,4	14	40	17	48,5	4,37
37. Sabırlı olma	0	0	1	2,8	3	8,5	17	48,5	14	40	4,26
38. Öğrenmeyi öğretme	0	0	1	2,8	3	8,5	14	40	17	48,5	4,34
39. Demokratik olma	0	0	0	0	2	5,7	16	45,7	17	48,5	4,43
40. Öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlama	0	0	0	0	5	14,2	16	45,7	14	40	4,26
41. Öğrencileri öğrenme sürecinde etkin kılama	0	0	0	0	5	14,2	13	37,1	17	48,5	4,34
42. Öğrencilerin dikkatini konunun üzerine çekme	0	0	0	0	2	5,7	15	42,8	18	51,4	4,46
43. Kendine güvenme	0	0	0	0	1	2,8	12	34,2	22	62,8	4,60
44. Derse uygun bir giriş yapma	0	0	0	0	4	11,4	13	37,1	18	51,4	4,40
45. Öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları belirleme	0	0	0	0	2	5,7	23	65,7	10	28,5	4,23
46. Anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verme	0	0	0	0	1	2,8	19	54,2	15	42,8	4,40
47. Ses tonunu etkili kullanma	0	0	0	0	0	0	15	42,8	20	57,1	4,57
48. Konuyu yaşama ilişkilendirme	0	0	0	0	2	5,7	16	45,7	17	48,5	4,43
49. Etkili soru sorma	0	0	0	0	3	8,5	17	48,5	15	42,8	4,34
50. Olumlu benlik kavramına sahip olma ve öğrencilerde olumlu benlik kavramı gerçekleştirme	0	0	1	2,8	2	5,7	19	54,2	13	37,1	4,26
51. Önerilere açık olma ve gerektiğinde bu önerilerden yararlanma	0	0	1	2,8	3	8,5	15	42,8	16	45,7	4,31
52. Okumaya teşvik etme	0	0	1	2,8	1	2,8	17	48,5	16	45,7	4,37
53. Dönüt verme	1	2,8	0	0	1	2,8	14	40	19	54,2	4,43
54. Düzeltme kullanma	0	0	2	5,7	4	11,4	17	48,5	12	34,2	4,11
55. Kaynak çeşitliliği yaratma	0	0	1	2,8	4	11,4	18	51,4	12	34,2	4,17
56. Kendini iyi ifade etme	0	0	0	0	2	5,7	13	37,1	20	57,1	4,51
57. Enerjik ve coşkulu olma	0	0	0	0	2	5,7	15	42,8	18	51,4	4,46
58. Öğretim materyallerinin amaca uygun olmasına ve estetik duyarlılığı artırmasına dikkat etme	0	0	0	0	4	11,4	16	45,7	15	42,8	4,31
C. Öğrenmeyi, Gelişimi İzlemeye ve Değerlendirmeye İlişkin Mesleki Yeterlilikler											
59. Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme	0	0	1	2,8	2	5,7	18	51,4	14	40	4,35
60. Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme	0	0	1	2,8	8	22,8	15	42,8	11	31,4	4,09
61. Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama	0	0	1	2,8	3	8,5	19	54,2	12	34,2	4,26
62. Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme	0	0	1	2,8	1	2,8	20	57,1	13	37,1	4,35
63. Notu tehdit olarak kullanmaktan kaçınma	2	5,7	3	8,5	2	5,7	15	42,8	13	37,1	4,41
64. Sınav kâğıtlarını iyi inceleyip yanlışları işaretleme, kâğıtları sınıfta dağıtarak yanlışlarının öğrencinin kendisine düzelttirme	2	5,7	1	2,8	4	11,4	13	37,1	15	42,8	4,35
65. Öğrenci ilerlemesini izleme	0	0	1	2,8	0	0	20	57,1	14	40	4,09
D. Okul, Aile, Meslektaş ve Toplum İlişkilerine İlişkin Mesleki Yeterlilikler											
66. Çevreyi tanıma	1	2,8	1	2,8	3	8,5	18	51,4	12	34,2	4,11
67. Çevre olanaklarından yararlanma	1	2,8	2	5,7	6	17,1	20	57,1	6	17,1	3,80
68. Okulu bir kültür merkezi olarak görme	2	5,7	0	0	3	8,5	18	51,4	12	34,2	4,09
69. Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma	1	2,8	2	5,7	4	11,4	24	68,5	4	11,4	3,80
70. Aile katılımı ve aile ile işbirliği sağlama	1	2,8	2	5,7	6	17,1	18	51,4	8	22,8	3,86

71. Ana, baba, veli, meslektaş, okul içi ve dışındaki diğer kişilerle olumlu ve etkili iletişim kurma	1	2,8	1	2,8	5	14,2	15	42,8	13	37,1	4,09
E. Programa ve İçeriğe İlişkin Mesleki Yeterlilikler											
72. Türk Millî Eğitiminin amaçları ve ilkeleri bilgisi	0	0	0	0	2	5,7	17	48,5	16	45,7	4,40
73. Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi	0	0	2	5,7	1	2,8	16	45,7	16	45,7	4,31
74. Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme	0	0	2	5,7	2	5,7	17	48,5	14	40	4,23
75. Hedef ve hedef davranışları (kazanımları) açık bir biçimde ifade etme	0	0	1	2,8	2	5,7	16	45,7	16	45,7	4,34
76. Programı başarıya ulaştırabilmede çevre olanaklarını kullanma	0	0	1	2,8	3	8,5	23	65,7	8	22,8	4,09

Öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin mesleki yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Öğrenciye değer verme” yeterliliğidir. Öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin yeterlilikler arasında “Gelişim özelliklerini tanıma” öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin mesleki yeterliliklerle ilgili maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,41$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları söylenebilir.

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin mesleki yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Kendine güvenme” yeterliliğidir. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin mesleki yeterlilikler arasında “Öğrenme ortamlarını düzenleme” öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin mesleki yeterliliklerle ilgili maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,32$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre öğrenme-öğretme sürecine ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları söylenebilir. Öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin mesleki yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Notu tehdit olarak kullanmaktan kaçınma” yeterliliğidir. Öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin mesleki yeterlilikler arasında “Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme” öğretmenlerin kendini en az yeterli gördükleri konudur. Öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirme yeterliliklerine ilişkin maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,17$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini oldukça yeterli algıladıkları söylenebilir.

Okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin mesleki yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Çevreyi tanıma” yeterliliğidir. Okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin mesleki yeterliliklerden arasında “Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma” ve “Çevre olanaklarından yararlanma” öğretmenlerin kendini en az yeterli gördükleri konudur. Okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin mesleki yeterliliklerle ilgili maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,96$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini oldukça yeterli algıladıkları söylenebilir.

Programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Türk Millî Eğitiminin amaçları ve ilkeleri bilgisi” yeterliliğidir. Programa ve içeriğe ilişkin yeterlilikler arasında “Programı başarıya ulaştırabilmede çevre olanaklarını kullanma” öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterlilikler ile ilgili maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,27$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterliliklerde proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları söylenebilir.

Beş alt kategoriden oluşan meslek bilgisine ilişkin maddelerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Öğrenciye değer verme” yeterliliğidir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,80$ 'dir. Öğretmenlerin mesleki bilgisine ilişkin yeterlilikler arasında “Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma” ve “Çevre olanaklarından yararlanma” öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konulardır. Bu maddelerin aritmetik ortalamaları $\bar{x}=3,80$ 'dir. Öğretmenlik meslek bilgisi yeterliliklere ilişkin maddelerin aritmetik ortalaması

$\bar{x}=4,23$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre öğretmenlik meslek bilgisine ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları söylenebilir. Öğretmenlerin alan bilgisi boyutundaki yeterlilik algılarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilik Algıları

II. Alan Bilgisine İlişkin Yeterlilikler Maddeler	Hiç		Az		Kısmen		Oldukça		Çok		\bar{x}
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
77. Alanındaki temel kavram ve genellemeleri (ilkeleri) bilme	0	0	0	0	1	2,8	9	25,7	25	71,4	4,69
78. Disiplinlerarası bilgi ve becerilerini sentezleme	0	0	0	0	4	11,4	11	31,4	20	57,1	4,46
79. Bilimdeki ve alanındaki gelişmeleri izleme	0	0	0	0	6	17,1	13	37,1	16	45,7	4,29
80. Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma	0	0	1	2,8	9	25,7	14	40	11	31,4	4,00
81. Bilginin kaynağını araştırma ve kanıt isteme	0	0	1	2,8	4	11,4	13	37,1	17	48,5	4,31

Alan bilgisine ilişkin yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Alanındaki temel kavram ve genellemeleri (ilkeleri) bilme” yeterliliğidir. Alan bilgisine ilişkin yeterlilikler arasında “Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma” öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Alan bilgisi yeterliliklerine ilişkin maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,35$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre alan bilgisine ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeye ilişkin yeterlilik algılarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Kendilerini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilik Algıları

III. Kendini Geliştirmeye İlişkin Yeterlilikler Maddeler	Hiç		Az		Kısmen		Oldukça		Çok		\bar{x}
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
82. Öz değerlendirme yapma (Kendi performansını değerlendirme)	1	2,8	1	2,8	3	8,5	13	37,1	17	48,5	4,26
83. Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama	0	0	1	2,8	5	14,2	13	37,1	16	45,7	4,26
84. Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme	0	0	2	5,7	2	5,7	13	37,1	18	51,4	4,34
85. Yaşam boyu öğrenen ve kendini geliştiren olma (Öğrenmeyi öğrenme)	0	0	2	5,7	3	8,5	7	20	23	65,7	4,46
86. Değişime ve yeniliklere açık olma	0	0	2	5,7	0	0	9	25,7	24	68,5	4,57
87. Yenilikleri izleme, yenilik ve değişmelere uyum sağlama	0	0	2	5,7	1	2,8	10	28,5	22	62,8	4,49
88. İşbirliğine, takım çalışmasına açık olma	0	0	2	5,7	2	5,7	11	31,4	20	57,1	4,40
89. Okumayı sevme	0	0	0	0	3	8,5	13	37,1	19	54,2	4,46
90. Araştırma (Eylem Araştırmaları/Action Research) yapma	1	2,8	1	2,8	6	17,1	12	34,2	15	42,8	4,11
91. Kendi kişisel vizyonunu geliştirme	0	0	1	2,8	3	8,5	12	34,2	19	54,2	4,40
92. Okulunda kalite verimliliğin artırılmasına çaba sarf etme	1	2,8	0	0	2	5,7	17	48,5	15	42,8	4,29
93. Sürekli olarak “Bunu daha iyi nasıl gerçekleştiririz?” sorusunu sorarak derse hazırlık yapma	1	2,8	0	0	4	11,4	15	42,8	15	42,8	4,23
94. Kendini geliştirme fırsatlarını değerlendirme	0	0	1	2,8	4	11,4	12	34,2	18	51,4	4,34
95. Gerektiğinde uzmanlarla işbirliğine girme	0	0	2	5,7	3	8,5	16	45,7	14	40	4,20
96. Hatalarını kabul etme, hata yapanlara gerekli fırsatı verme	0	0	1	2,8	5	14,2	9	25,7	20	57,1	4,37

97. Özlük haklarına ilişkin (atama, tayin, terfi, nakil vb.) konularda haklarını arama	0	0	0	0	5	14,2	12	34,2	18	51,4	4,37
98. Teknolojiyi mesleki ve kişisel gelişimi için kullanma	0	0	0	0	4	11,4	12	34,2	19	54,2	4,43
99. Araştırma ve sorgulama alışkanlığını geliştirme	0	0	0	0	4	11,4	12	34,2	19	54,2	4,43
100. Mesleki gelişimini sağlayacak ortamlara girme (Mesleki örgütlere katılma ve sorumluluk alma)	0	0	1	2,8	5	14,2	17	48,5	12	34,2	4,14
101. Mesleğindeki sorunlara duyarlı olma ve çözüme katkı getirme	0	0	1	2,8	5	14,2	15	42,8	14	40	4,20

Kendini geliştirmeye ilişkin yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok yeterli gördükleri madde “Değişime ve yeniliklere açık olma” yeterliliğidir. Kendini geliştirmeye ilişkin yeterlilikler arasında “Araştırma (Eylem Araştırmaları/Action Research) yapma” öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Kendini geliştirme yeterliliklerine ilişkin maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,34$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre kendini geliştirmeye ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları söylenebilir. Öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilik algıları ile ilgili betimsel istatistikler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilik Algıları

IV. Ulusal ve Uluslararası Değerlere İlişkin Yeterlilikler	Hiç		Az		Kısmen		Oldukça		Çok		\bar{x}
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Maddeler	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	\bar{x}
102. Ülkesini, ulusunu, öğrencisini sevme ve öğrenciyi yüreklendirme	0	0	0	0	3	8.5	6	17.1	26	74.2	4,66
103. Dürüst olma	0	0	0	0	0	0	10	28.5	25	71.4	4,71
104. Bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı olma	0	0	0	0	4	11.4	12	34.2	19	54.2	4,43
105. Eğilmeme ve ilkel olma	0	0	0	0	3	8.5	11	31.4	21	60	4,51
106. Genel ve temel konularda donanımlı olma	0	0	0	0	1	2.8	11	31.4	23	65.7	4,63
107. Analitik olma	0	0	0	0	4	11.4	10	28.5	21	60	4,49
108. Ana dilini etkili kullanma (diksiyon, sözlü ve yazılı anlatım)	0	0	0	0	0	0	12	34.2	23	65.7	4,66
109. Güzel yazı yazma	0	0	0	0	5	14.2	14	40	16	45.7	4,31
110. Sanata ve estetiğe duyarlı olma	0	0	1	2.8	2	5.7	13	37.1	19	54.2	4,43
111. Doğayı sevme ve çevreye duyarlı olma	0	0	1	2.8	2	5.7	8	22.8	24	68.5	4,57
112. Sorumluluk duygusu gelişmiş olma	0	0	1	2.8	1	2.8	7	20	26	74.2	4,66
113. İnsanları sevme	0	0	0	0	2	5.7	13	37.1	20	57.1	4,51
114. Türk kültürünü tanıma ve benimseme	0	0	0	0	2	5.7	11	31.4	22	62.8	4,57
115. Toplumla ilgili nitelikleri bilme	0	0	0	0	2	5.7	14	40	19	54.2	4,49
116. Ulusal değerlere sahip çıkma	0	0	0	0	2	5.7	10	28.5	23	65.7	4,60
117. Evrensel değerleri benimseme	0	0	0	0	2	5.7	13	37.1	20	57.1	4,51
118. Çevresine örnek olma	0	0	0	0	2	5.7	14	40	19	54.2	4,49
119. Çağdaş bir insanın sahip olması gereken becerilerle (bilgisayar, internet, vb.) donanımlı olma	0	0	0	0	2	5.7	18	51.4	15	42.8	4,37
120. Çağdaş gelişmelerden haberdar olma	0	0	0	0	3	8.5	20	57.1	12	34.2	4,26
121. Mesleğini severek yapma	0	0	1	2.8	1	2.8	7	20	26	74.2	4,66
122. Davranışları ve kişiliği ile öğrencilerine ve topluma örnek olma	0	0	0	0	2	5.7	10	28.5	23	65.7	4,60
123. Kendisiyle barışık olma	0	0	0	0	2	5.7	9	25.7	24	68.5	4,63
124. Atatürk ilke ve devrimlerini özümsemiş, lâik ve demokratik olma	0	0	0	0	0	0	8	22.8	27	77.1	4,77
125. Konuları, olayları, olguları akılcı biçimde değerlendirme	0	0	0	0	1	2.8	14	40	20	57.1	4,54
126. İşine ve devama özen gösterme	0	0	0	0	0	0	10	28.5	25	71.4	4,71

127. Açık fikirli olma	0	0	0	0	2	5.7	8	22.8	25	71.4	4,66
128. Bazı toplumsal ve sosyal değerlere sahip olma ve bu değerleri öğrencilerine benimsetme	0	0	0	0	2	5.7	12	34.2	21	60	4,54
129. Ülkesinde ve dünyada olup bitenle ilgilenme	0	0	0	0	1	2.8	16	45.7	18	51.4	4,49
130. Sırdaş olma	0	0	1	2.8	3	8.5	10	28.5	21	60	4,46
131. Tasarlayıcı olma	0	0	1	2.8	3	8.5	18	51.4	13	37.1	4,23
132. Kolaylaştırıcı olma	0	0	1	2.8	0	0	17	48.5	17	48.5	4,43
133. Sağlam bir karaktere ve kişiliğe sahip olma	0	0	0	0	2	5.7	12	34.2	21	60	4,54
134. Planlı programlı olma	0	0	0	0	3	8.5	14	40	18	51.4	4,43
135. Sorun çözme becerilerini uygulayan olma	0	0	2	5.7	0	0	15	42.8	18	51.4	4,40
136. Öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerine uygun davranma	0	0	1	2.8	1	2.8	10	28.5	23	65.7	4,57
137. Kompleksiz olma	1	2.8	0	0	1	2.8	14	40	19	54.2	4,43

Öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterliliklerden öğretmenlerin kendini en çok “Atatürk ilke ve devrimlerini özümsemiş, lâik ve demokratik olma” konusunda yeterli algılamaktadır. Öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilikler arasında “Tasarlayıcı olma” öğretmenlerin kendilerini en az yeterli algıladıkları konudur. Öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterliliklerle ilgili maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,53$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları söylenebilir.

Proje okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine ilişkin tüm boyutlar ile ilgili maddelerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,29$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre öğretmenlerin genel olarak kendilerini çok yeterli gördükleri söylenebilir. Proje okulu öğretmenlerinin 137 maddelik yeterlilik algısı anketinde kendilerini en az yeterli algıladıkları madde “Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma” ve “Çevre olanaklarından yararlanma” yeterlilikleridir. Bu maddelere verilen cevapların aritmetik ortalaması bile $\bar{x}=3,80$ olup öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konuda bile kendilerini oldukça yeterli algıladıkları söylenebilir. Tüm yeterlilik maddeleri arasında öğretmenlerin kendilerini en çok “Öğrenciye değer verme” konusunda yeterli görmektedir. Bu maddeye verilen cevapların aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,80$ 'dir. Öğretmenlerin %80'i öğrenciye değer verme konusunda kendisini çok yeterli görmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bulgular ışığında proje okulundaki öğretmenlerin yeterlilik algıları belirlenmiştir. Öğretmenlerin meslek bilgisine, alan bilgisine, kendini geliştirmeye, ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilik algıları ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Tüm yeterlilik alanları bir arada değerlendirildiğinde proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları belirlenmiştir. Proje okulu öğretmenlerinin yeterlilik algıları çok yüksektir. Proje okulu öğretmenlerinin kendilerini en az yeterli gördükleri, aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma ve çevre olanaklarından yararlanmada bile kendilerini oldukça yeterli algıladıkları belirlenmiştir. Türkiye’de yapılan araştırmalarda öğretmenlerin yeterlilik algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Akbaş (2018) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin tüm yeterlilik alanlarının tamamında kendilerini yeterli algıladıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Karacaoğlu (2008b), öğretmenlerin, gözlenebilen sınıf içi davranışları açısından kısmen yeterli olduğunu, buna karşın kendilerini oldukça yeterli algıladıklarını belirlemiştir. Proje okulu öğretmenleri ise kendilerini çok yeterli algılamaktadır. Bu durum, proje okulundaki öğrencilerin öğrenme güdüsünün ve başarı odaklı kurum ikliminin sürekliliği için proje okulu öğretmenlerinin yeterlilik algılarının yüksek olması beklenir. Lazarides ve Warner’ın (2020), işlerinden daha fazla tatmin olan yeterlilik algısı yüksek öğretmenlerin, daha fazla motivasyon, akademik uyum ve başarı gösteren öğrencilere gerekli karşılığı verebileceğini vurgulaması bu beklentiyi desteklemektedir. Anderson ve diğerlerine göre (2009), fırsatların ve yansıtıcı uygulamaların hâkim olduğu kurum iklimi, yeterlilik duygularını geliştirmektedir. Uygun şartlarda ve kurum atmosferinde öğretmenlik yeterlilik algısının artırılacağı vurgulanmıştır.

Öğretmenlerin kendilerini en yeterli algıladıkları konu öğrenciye değer vermedir. Öğretmenlik meslek bilgisine ve meslek bilgisi alt kategorileri olan öğrenme-öğretme sürecine, öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya, programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterliliklere ilişkin proje okulu öğretmenleri kendilerini çok yeterli algılamaktadır. Öğretmenlik meslek bilgisi alt kategorisinde yer alan öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme ile okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkileri boyutlarında ise öğretmenlerin kendilerini oldukça yeterli algıladıkları belirlenmiştir. Alan bilgisine, kendini geliştirmeye, ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin proje okulu öğretmenleri kendilerini çok yeterli algılamaktadır.

Verilerin toplandığı ve anketinin kullanıldığı Karacaoğlu (2008a) tarafından yapılan öğretmenlerin yeterlilik algıları isimli çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öğretmenlerin öğretilerde olması gereken yeterliliklerin bütününde yeterlilik algılarının yüksek olduğu ve kendilerini “çok yeterli” gördükleri bulgusu bu araştırmayı destekler niteliktedir. Benzer olarak öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerine yönelik algılarının yüksek olduğu vurgulayan Tösten ve Özgan (2017) medeni durumun, kıdemin, yaşın, maaş memnuniyetinin, mezun olunan fakülte türünün, okul büyüklüğünün psikolojik sermayeyi etkilediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin meslek bilgisi ve kendilerini geliştirme konularında kendilerini çok yeterli gördükleri bulgusu ile bu araştırmadaki bulgular birbirini desteklemektedir. Bu araştırmada öğretmenlerin proje okulunda çalışması önemli bir değişken olarak ele alınmış ve proje okulunda çalışan öğretmenlerin belirgin bir biçimde kendilerine ilişkin algılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca meslek bilgisine ilişkin yeterlilikler, öğrenciyi tanımaya ve öğrencilerin gelişimini sağlamaya; öğrenme-öğretme sürecine; öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye; okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine; programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterlilikler olmak üzere beş kategoride incelenmiştir. Çelik vd. (2019) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin mesleki yeterliliklere ilişkin algılarının yüksek olduğu sonucunu destekleyen sonuçlara ulaşıldığı ve hem öğretmenlerin hem de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu vurgulanmıştır.

Proje okulu öğretmenlerinin öğrenciye değer verme, mesleki bilgisine ilişkin kendisini en çok yeterli gördükleri konu olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin mesleki bilgisine ilişkin yeterlilikler arasında aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma ve çevre olanaklarından yararlanmada kendilerini en az yeterli gördükleri saptanmıştır. Öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin mesleki yeterliliklerden proje okulu öğretmenlerinin kendini öğrenciye değer verme en çok yeterli gördükleri konuyken gelişim özelliklerini tanıma öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Öğrenmeyi, gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin mesleki yeterliliklerden notu tehdit olarak kullanmaktan kaçınma en çok yeterli gördükleri konuyken değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin mesleki yeterliliklere ilişkin olarak çevreyi tanıma öğretmenlerin kendilerini en çok yeterli gördükleri konuyken aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma ve çevre olanaklarından yararlanma öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konudur. Programa ve içeriğe ilişkin mesleki yeterliliklere ilişkin öğretmenlerin Türk Millî Eğitiminin amaçları ve ilkeleri bilgisinde en çok kendilerini yeterli algıladıkları konuyken programı başarıya ulaştırabilmede çevre olanaklarını kullanma öğretmenlerin kendilerini en az yeterli algıladıkları konu olarak belirlenmiştir.

Proje okulu öğretmenlerinin alan bilgisine ilişkin kendilerini çok yeterli algıladıkları belirlenmiştir. Alan bilgisine ilişkin proje okulu öğretmenlerinin en çok alanındaki temel kavram ve genellemeleri (ilkeleri) bilmede kendilerini yeterli gördükleri belirlenmiştir. Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılmada ise kendilerini en az yeterli gördükleri saptanmıştır. Öğretmenlerin yeterlilik algılarının, alanlarındaki eğitime olumlu katkı sağlayabileceği yapılan araştırmalarda görülmektedir. Örneğin Dolapçı ve Demirtaş (2016) tarafından öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algıları arttıkça kaynaştırma eğitime ilişkin yeterliliklerinin arttığı belirlenmiştir. Özellikle proje okulu gibi başarı atmosferinin oluşmuş ve örtük programın başarı odaklı olacağı varsayılan proje okullarında öğretmenlerin hem yeterlilik algılarının hem de alanlarındaki başarılarının yüksek olması beklenir. Alan bilgisine ilişkin araştırma sonucu bu beklentiyi karşılar niteliktedir.

Kendini geliştirmeye ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları belirlenmiştir. Proje okulu öğretmenlerinin kendini geliştirmeye ilişkin yeterliliklerden değişime ve yeniliklere açık olmada en çok yeterli görmektedir. Değişime ve yeniliklere açık olmanın önemini ifade eden Borup ve Evmenova (2019) COVID19 pandemi süreciyle birlikte çevrimiçi öğrenmenin büyümesi, okullarda öğrencilere her düzeyde nitelikli eğitimler

sağlama konusunda artan bir baskı oluşturduğunu vurgulamıştır. Değişime ve yeniliklere açık olma konusunda kendini yüksek düzeyde yeterli gören öğretmenler teknolojiye ayak uydurmada zorluk yaşamayacaktır. Kendini geliştirmeye ilişkin öğretmenlerin kendilerini en az yeterli gördükleri konu ise araştırma (eylem araştırmaları) yapmadır. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu vurgulayan araştırmalar bu bulguyu destekler niteliktedir (Anderson ve Taner, 2022; Kılıç, 2015). Benzer olarak Bulut ve Başbay (2014) öğretmenlerin çok kültürlü yeterliklerini ve bu yeterliği oluşturan farkındalık, bilgi ve beceri boyutlarında kendilerini yüksek düzeyde yeterli algıladıklarını bulmuştur.

Ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin proje okulu öğretmenlerinin kendilerini çok yeterli algıladıkları belirlenmiştir. Proje okulu öğretmenleri ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin kendilerini en çok Atatürk ilke ve devrimlerini özümsemiş, lâik ve demokratik olmada yeterli görmektedir. Öğretmenler, ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlilikler arasında tasarlayıcı olmada kendilerini en az yeterli görmektedir. Türkiye genelinde öğretmenlerin kültürel sermaye yeterlik düzeylerini yüksek olarak belirleyen Avcı (2022) tarafından yapılan araştırma bulguları, öğretmenlerin ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yüksek algıya ilişkin ulaşılan sonucu desteklemektedir.

Karacaoğlu (2008a) tarafından yapılan araştırmada alan bilgisi ve ulusal-uluslararası değerler konularında oldukça yeterli gördükleri belirlenmişken araştırmamızda öğretmenlerin her boyutta kendini çok yeterli algıladıkları saptanmıştır. Yılmaz ve Demir (2022) tarafından ulaşılan öğretmenlerin yeterlik algısının yüksek olduğu ile Tösten ve Özgan (2017) tarafından ulaşılan öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerine yönelik algılarının yüksek olduğu bulgusu araştırmamızın bulgularını desteklemektedir. Öğretmenlerin yeterlilik algılarının yüksek olmasının sınıf içi performanslarını ve öğrencilerin akademik performanslarını olumlu etkilediği de araştırmada vurgulanmıştır. Yeşilyurt (2011) öğretmen adaylarının kendilerini; ulusal ve evrensel değerlere önem verme bakımından “oldukça yeterli”, kişisel gelişimi sağlama açısından “yeterli”, mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama yönünden ise “orta düzeyde yeterli” algıladıkları tespit edilmişken araştırmamızda proje okulundaki öğretmenlerin her boyutta kendilerini çok yeterli algıladıkları belirlenmiştir. Kayaduman ve diğerleri (2011) tarafından FATİH projesinin öğretmenlerin yeterlik durumları açısından incelenmesi isimli araştırmasında öğretmenlerin, teknolojiyi kullanabilen ve bu konuda öğrencilerine model olabilen kişiler olabilmelerinin beklendiği vurgulanmaktadır. Özerkan'ın (2007) vurgusu, yeterlilik algısı güçlü olan öğretmenlerin, öğrencilerine karşı daha yüksek başarı beklentilerine sahip oldukları ve yeni uygulamalara daha açık oldukları yönündedir. Bu bağlamda, proje okullarındaki öğretmenlerin kendilerini çok yeterli hissetmeleri, öğrenciler için olumlu bir durum yaratır. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilere yüksek beklentilerle yaklaşmalarını ve yenilikçi uygulamalara daha fazla eğilim göstermelerini teşvik edebilir. Yeterlik algısı yüksek öğretmenlerin düşük olanlara göre daha başarılı olduğuna, öğrenmeye ve kendilerini geliştirmeye daha istekli oldukları vurgulanmıştır (Coşkun vd., 2010; Dede, 2008). Buna karşın öğretmenlerin yeterlilik algıları ile öğretmen yeterlilikleri arasında farklar olduğunu ortaya koyan araştırmalar da vardır (Bakhrü ve Abidi, 2022; Karacaoğlu, 2009). Bu araştırmalarda öğretmenlerin kendilerini olduklarından daha yeterli olarak algılayabildikleri vurgulanmıştır.

Araştırma bulguları, Karşıyaka 15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi'nde görev yapan proje okulu öğretmenlerinin yeterlilik algılarının genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Özellikle meslek bilgisine ve mesleki yeterliliklere ilişkin kategorilerde kendilerini çok yeterli gördükleri belirlenmiştir. Ancak, aileyi tanıma, çevre olanaklarından yararlanma gibi konularda görece daha düşük bir yeterlilik algısı bulunmaktadır.

Bu sonuçlar, proje okullarında görev yapan öğretmenlerin, genel olarak mesleklerine olan güçlü bağlılıklarını ve bu alandaki yeterliliklerini yüksek bir şekilde değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, öğrencilere daha etkili bir eğitim sağlama potansiyeline işaret etmektedir. Ancak, aile ve çevre ile ilişkilendirilen konularda görece daha düşük bir yeterlilik algısı, özellikle öğrenci-öğretmen-aile işbirliğini geliştirmek ve çevresel sürdürülebilirlik konularında daha fazla çalışma gerektiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu araştırma proje okulu öğretmenlerinin yeterlilik algılarını anlama ve geliştirme çabalarına katkıda bulunmak amacıyla önemli bir adım olmuştur. Bu sonuçlar, eğitim politikalarının ve öğretmen eğitiminin daha fazla odaklanması gereken alanları belirlemede kullanılabilir ve proje okullarının başarısını artırmak için öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu destekleri belirleme konusunda rehberlik edebilir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçları, öğretmenlik mesleğine yönelik bilinçli farkındalık oluşturmak ve kariyer odaklı bir bakış açısı geliştirmek için kullanılmalıdır. Özellikle öğretmenlerin diğerlerine göre daha az yeterli gördükleri alanlarda akademik özsayılarını artırmaya yönelik çalışmalar ve eğitimler düzenlenmelidir. Bu eğitimler, özellikle ailelerle ilişkilerde nesnellik, aile katılımı teşviki, notların tehdit olarak kullanılmasından kaçınılması gibi alanlarda öğretmenlerin kendilerini daha güçlü hissetmelerini hedeflemelidir.

Türkiye'deki tüm proje okullarını kapsayan daha geniş örneklem üzerinde benzer çalışmalar yapılmalı ve öğretmenlerin kişisel özellikleri ile algıları arasındaki ilişki araştırılmalıdır. Ayrıca, öğrenci değerlendirmeleri, öğretmenlerin öz algıları ve sınıf içi performanslarının bir arada değerlendirildiği çalışmalar yürütülmelidir. Öğretmen adayları, diğer eğitimciler ve yöneticilerin öğretmen yeterlilikleri hakkındaki görüşleri toplanmalı ve öğretmenlerin sınıf içi davranışları gözlemlenmelidir.

Proje okullarında görev yapan öğretmenlerle yapılan derinlemesine nitel araştırmalar da dâhil olmak üzere çeşitli yöntemlerle daha kapsamlı veriler toplanmalıdır. Ayrıca, 21. yüzyıl öğretmenlerinin sahip olması gereken temel beceriler belirlenmeli ve öğretmen eğitim programları bu becerileri öncelikli hale getirmelidir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, S., Wasim, S., Irfan, S., Gogoi, S., Srivastava, A., & Farheen, Z. (2019). Qualitative v/s. quantitative research-A summarized review. *population*, 1(2). <https://doi.org/10.18410/jebmh/2019/587>
- Akbaş, C. (2018). *Öğretmenlerin yenilenmiş öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri çerçevesinde algılanan yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi* (Döküman No. 2000205735) [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi].
- Anderson, J., & Taner, G. (2022). Building the expert teacher prototype: A metasummary of teacher expertise studies in primary and secondary education. *Educational Research Review*, 100485. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2022.100485>
- Anderson, K., Walker, K., & Ralph, E. (2009). Practicum teachers' perceptions of success in relation to self-efficacy (perceived competence). *Alberta Journal of Educational Research*, 55(2).
- Aslan, S. (2018). *Proje okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre iş rotasyonu uygulamasının analizi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ortak Yüksek Lisans Programı]. Açık erişim: <https://hdl.handle.net/20.500.12436/668>
- Avcı, Y. E. (2022). Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliklerinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 89, 361-378. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2553252>
- Bakhru, K. M., & Abidi, N. (2022). Exploring espoused competencies from management teachers for sustainability of Indian business schools. *World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 18(1-2), 65-87. <https://doi.org/10.1504/WREMSD.2022.120770>
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve psikolojide ölçme: Klasik test teorisi ve uygulaması*. ÖSYM Yayınları.
- Borup, J., & Evmenova, A. S. (2019). The effectiveness of professional development in overcoming obstacles to effective online instruction in a College of Education. *Online Learning*, 23(2), 1-20. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1218368.pdf>
- Bulut, C., ve Başbay, A. (2014). Öğretmenlerin çok kültürlü yeterlik algılarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 957-978. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/22598/241390>
- Coşkun, E. , Özer, B. ve Tiryaki, E. N. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 123-136. <https://dergipark.org.tr/en/pub/deubefd/issue/25435/268382>
- Çelik, Ö. , Yorulmaz, A. ve Çokçalışkan, H. (2019). Öğretmen genel yeterlikleri açısından sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmeleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Armağan Özel Sayısı, 203-215. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.548342>
- Dede, Y. (2008). Matematik öğretmenlerinin öğretimlerine yönelik yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 741-757.

- Dolapçı, S. ve Demirtaş, V. Y. (2016). Öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algıları ve kaynaştırma eğitimine bakış açıları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(13), 141-160. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/358732>
- Günday, R. (2019). Ortaöğretim özel program ve proje uygulayan eğitim kurumlarının arka planı ve proje okul uygulamaları. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 144-151. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/940716>
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008a). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/13713/166026>
- Karacaoğlu, Ö.C. (2008b). *AB uyum sürecinde öğretmen yeterlilikleri* (Tez no. 234238) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karacaoğlu, Ö.C. (2009). Öğretmenlerin sınıf içi yeterliklerine ilişkin bir araştırma (Ankara ili örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 62-78. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70139>
- Karacaoğlu, Ö.C. (2020). *Eğitimde program geliştirme* (2. Baskı). Nobel Yayınevi.
- Karacaoğlu, Ö.C. (2022). 21. yüzyıl insanında olması gereken temel beceriler. *Sosyal bilimlerde güncel tartışmalar 10*, Editör: Karacagil, Z.ve Bulut, M., Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Karacaoğlu, Ö.C. (2023). Curriculum evaluation questionnaire according to participant opinions. *European Journal of Contemporary Education and E-Learning*, 1(3), 19-31. [https://doi.org/10.59324/ejceel.2023.1\(3\).02](https://doi.org/10.59324/ejceel.2023.1(3).02)
- Kaya, A. (2019). Proje okullarının yapı ve işleyişine ilişkin bir örnek olay incelemesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 49(49), 69-98. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.525253>
- Kayaduman, H., Sırakaya, M., ve Seferoğlu, S. S. (2011). Eğitimde FATİH projesinin öğretmenlerin yeterlik durumları açısından incelenmesi. *Akademik Bilişim*, 11, 123-129.
- Kılıç, H. (2015). *İlköğretim branş öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri (Denizli ili örneği)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Açık erişim: <https://hdl.handle.net/11499/2133>
- Lazarides, R., & Warner, L. M. (2020). Teacher self-efficacy. *Oxford Research Encyclopedia of Education*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.890>
- Le, L. C. (2021). Solutions for developing university lecturers' competences to meet the education 4.0 Requirements. *Vietnam Journal of Education*, 33-43. <https://doi.org/10.52296/vje.2021.30>
- MEB (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- MEB (2022). Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2021/2022. Erişim adresi: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460
- Özerkan, E. (2007). *Öğretmenlerin öz-yeterlilik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Açık erişim: <http://dSPACE.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/498>
- Queirós, A., Faria, D., & Almeida, F. (2017). Strengths and limitations of qualitative and quantitative research methods. *European Journal of Education Studies*. <http://dx.doi.org/10.46827/ejes.v0i0.1017>
- Resmî Gazete (2014). Millî Eğitim Temel Kanunu ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnemelerde değişiklik yapılmasına dair kanun, 14 Mart 2014, Sayı: 28941. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140314-1.htm>
- Resmî Gazete (2016). Millî Eğitim Bakanlığı özel program ve proje uygulayan eğitim kurumları yönetmeliği, 1 Eylül 2016, Sayı: 29818. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/09/20160901-32.htm>
- Resmî Gazete (2022). Öğretmenlik meslek kanunu.14 Şubat 2022, sayı 31750, Kanun no 7354. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/02/20220214-1.htm>
- Stockemer, D., Stockemer, G., & Glaeser, J. (2019). *Quantitative Methods for the Social Sciences* (Vol. 50, p. 185). Cham, Switzerland: Springer International Publishing.
- Tösten, R., ve Özgan, H. (2017). Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerine ilişkin algılarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62), 867-889. <https://doi.org/10.17755/esosder.306900>
- Yavuz, M., Gülmez, D., ve Özkartal, T.C. (2016). Fen lisesi öğrencilerinin akademik başarıları ile ilgili deneyimlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(4), 1655-1672. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/316327>

- Yeşilyurt, E. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerine yönelik yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 71-100. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26101/275009>
- Yılmaz, S. B. ve Demir, Ö. (2022). Türkiye'de öğretmen yeterlilik ve tükenmişlik algıları: Birleştirilmiş sınıf öğretmenleri üzerinde bir inceleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-34. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1087360>
- Watson, R. (2015). Quantitative research. *Nursing standard*, 29(31). <https://doi.org/10.7748/ns.29.31.44.e8681>

Makale Geçmişi	<i>Geliş:</i> 26. 09.2023	<i>Kabul:</i> 25.11.2023	<i>Yayın:</i> 30.11.2023
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Karacaoğlu, D., ve Karacaoğlu, Ö.C. (2023). Proje okulu öğretmenlerinin yeterlilik algıları: Karşıyaka 15 TEŞAL örneği. <i>Journal of Research in Education and Teaching</i> . 12 (3), ss. 103-116.		